

III. ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Головатюк Іван

аспірант

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗВО

Проаналізовано специфіку використання арт-терапевтичних технологій в навчально-виховному процесі ЗВО в умовах інклюзивної освіти. Окреслено основні труднощі, що постають перед студентами з особливими освітніми потребами в навчальному середовищі ЗВО. Розглянуто завдання, які сприяють успішному провадженню навчальної діяльності і які здатні виконувати арт-терапевтичні технології в умовах інклюзивної освіти в ЗВО. Коротко окреслено методiku застосування арт-терапевтичних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва в умовах інклюзивної освіти в ЗВО.

Ключові слова: *інноваційні технології, арт-терапевтичні технології, інклюзивна освіта.*

Арт-терапевтичні технології, що використовують мистецтво для зміцнення в найширшому сенсі, мають, окрім того, потужний потенціал для роботи зі школярами та студентством з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Науковці [4; 5] зауважують, що в роботі зі студентами з особливими освітніми потребами арт-терапія має кілька основних цілей, зокрема покращення самооцінки та підвищення рівня впевненості в собі. Студенти з особливими освітніми потребами часто стикаються з відчуттям розчарування як в житті загалом, так і у навчальному закладі. Арт-терапевти зазначають, що часто їхнє основне завдання полягає в тому, щоб навіть просто спонукати студентів до роботи з мистецтвом. Проблема полягає в тому, що деякі студенти бояться повторного досвіду невдач і іноді мистецтво також розглядається як досвід, де вони можуть зазнати невдачі [5, с. 2-3].

Студенти з особливими освітніми потребами часто мають труднощі з вербальною комунікацією і арт-терапія може допомогти їм висловити свої емоції невербальним способом [3; 4]. Інші труднощі, з якими стикаються

студенти в умовах інклюзивної освіти, труднощі на міжособистісному рівні – їм часто буває важко налагодити контакти з однолітками і викладачами. В цьому разі арт-терапія може використовуватись для покращення соціальних функцій студентів [4].

Закономірно, що новітні підходи до роботи зі студентами в умовах інклюзивної освіти вимагають застосування інноваційних методів і технологій. Однією з таких груп інноваційних педагогічних технологій є арт-терапевтичні технології, здатні виконувати педагогічні завдання, що сприяють успішному провадженню навчальної діяльності. Виокремлюється кілька таких завдань, а саме:

– виховні (у процесі виховної взаємодії викладача і студентів формуються навички комунікації, емпатії, а це сприяє моральному розвитку студентів, які вчаться орієнтуватися в системі моральних норм і поведінкової етики. Таким чином, арт-терапевтичні технології дають студентам змогу глибше зрозуміти себе і свій внутрішній світ);

– корекційні (під час роботи із застосуванням арт-терапевтичних технологій образ «Я» студентів, якщо раніше він був деформований, корегується, покращується самооцінка, а також значні покращення можливі в роботі з відхиленнями в розвитку емоційно-вольової сфери особистості);

– психотерапевтичні (терапевтичний ефект досягається під час творчості через створення емоційної теплоти, а також доброзичливості, емпатійного спілкування тощо. В учасників занять, у процесі яких застосовуються арт-терапевтичні технології, виникає відчуття психологічного комфорту, захищеності, радості, успіху, емоції набувають лікувального ефекту);

– діагностичні (за допомогою арт-терапевтичних технологій стає можливим отримання інформації про розвиток і індивідуальні особливості студентів, вони дають можливість спостерігати за студентами у самостійній діяльності і творчості, а також краще розуміти їх інтереси, цінності й виявити проблеми, що потребують корекції);

– розвивальні (арт-терапевтичні технології вимагають використання різних форм художнього вираження, тож студент досягає успіху в тій чи іншій діяльності і самостійно справляється зі складною ситуацією; студенти вчаться вербалізувати емоції, таким чином відбувається особистісний ріст студента, який здобуває досвід нових форм діяльності, а також розвиває здібності до творчості, саморегуляції почуттів і поведінки [2, с. 32-33].

Першим етапом у роботі з емоційною сферою студентів і застосуванні арт-терапевтичних технологій закономірно є дослідження емоційного

стану особистості студентів. Окрім того, ефективність роботи з арт-терапевтичними технологіями залежить від спеціальної організації навчального простору і навчального процесу [1, с. 21].

Найефективнішим вбачається впровадження арт-терапевтичних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва у процесі вивчення дисципліни «Майстерність актора», передбаченої освітньою програмою підготовки фахівців першого (бакалаврського) спеціальності 022 Сценічне мистецтво. Дисципліна «Майстерність актора» вивчається студентами – майбутніми акторами протягом усіх чотирьох років навчання і вимагає від студентів розвивати навички застосування вивченого матеріалу в щоразу нових обставинах, що спричиняє сильне емоційне навантаження. Вбачаємо за доцільне впроваджувати в процес вивчення майстерності актора арт-терапевтичні технології як органічну частину заняття: під час нього як перерву або наприкінці, за 10-15 хв (залежно від обраної викладачем форми арт-терапевтичної роботи) до закінчення заняття. Для формування вмінь роботи з емоціями і почуттями, ефективними є такі види арт-терапії: ізотерапія, музикотерапія, піскова терапія, глино терапія, драма терапія тощо.

Представлена розвідка не вичерпує всієї глибини проблеми застосування арт-терапевтичних технологій в умовах інклюзивної освіти у ЗВО, що потребує подальшого дослідження. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці вправ із застосуванням арт-терапевтичних технологій, що можуть застосовуватись у процесі вивчення майбутніми акторами сценічного мистецтва фахових дисциплін.

Список використаних джерел

1. Брюховецька О. Методика використання арт-терапевтичних технологій в процесі особистісно-орієнтованої підготовки майбутніх психологів. *Простір арт-терапії: ресурси зцілення*: Матеріали XI міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 3-4 квітня 2014 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. К. : Золоті ворота, 2014. С. 17–24.

2. Гаврилюк С. Використання методів арт-терапії у навчально-виховному процесі закладу освіти. *Простір арт-терапії: ресурси зцілення*: Матеріали XI міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 3-4 квітня 2014 р.) / За наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьоновой, О.А. Бреусенка-Кузнєцова, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. К. : Золоті ворота, 2014. С. 31–35.

3. Freilich R., Shechtman Z. The contribution of art therapy to the social, emotional, and academic adjustment of children with learning disabilities. *The Arts in Psychotherapy*. 2010. Iss. 37. pp. 97–105.

4. Maor P. Art therapy for children with learning disabilities. *ISER: Issues in Special Education & Rehabilitation*. 1999. Iss. 14(1). pp. 37–51.

5. Regev D. *Art Therapy with Special Education Students*. NY, London: Routledge. 175p.

Олена Луценко

*доцент, кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності
СумДПУ імені А. С. Макаренка,
м. Суми*

ВРАХУВАННЯ ДЕРЖАВОЮ ПОТРЕБ ТА ІНТЕРЕСІВ БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ

Авторка піднімає питання щодо врахування державою потреб та інтересів батьків, які виховують дітей з інвалідністю на засадах ефективного і якісного соціально-правового захисту людей з інвалідністю. У статті порушена проблема закріплення правового і соціального статусу такої категорії, як «батько-одинак», в тому числі і в трудовому праві. Зауважується необхідність реформи державної політики щодо сімей, де виховується дитина з інвалідністю.

Ключові слова: *інвалідність, соціально-правовий захист, дитина з інвалідністю, гендерні аспекти.*

Особливого значення у соціальній реабілітації дітей з інвалідністю, у їх соціалізації та інтеграції у суспільство набуває сім'я такої дитини, а саме батько й мати.

Хоча інтерес до процесів соціалізації та соціальної підтримки дітей з особливими потребами в представників різних наукових напрямів значний (Дзоз В., Завгородня М., Наберушкіна Є., Олійник Г., Перфільєва Н., Слезанська Г., Тараскіна, Л., Ярська-Смірнова Є. та ін.), проблема врахування державою потреб та інтересів матерів та тат, які виховують дітей з інвалідністю в рамках сучасної соціальної роботи є недостатньо вивченою..

Мета статті – розглянути гендерні аспекти проблеми врахування державою потреб та інтересів батьків, які виховують дітей з інвалідністю на засадах ефективного і якісного соціально-правового захисту людей з інвалідністю, соціальної підтримки сімей та роботи з ними.